Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 14. 4. 2000, sp. zn. 21 Cdo 1774/99, ECLI:CZ:NS:2000:21.CDO.1774.99.1

Číslo: 4/2001

Právní věta:

Výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle ustanovení § 303 a násl. o.s.ř. může být nařízen a proveden jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. Jiná pohledávka z účtu není způsobilým předmětem tohoto výkonu rozhodnutí, i kdyby na účet byly vloženy peněžní prostředky povinného, případně peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů (povinného a majitele účtu).

Manžel majitele účtu není účastníkem řízení o výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z tohoto účtu.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 14.04.2000

Spisová značka: 21 Cdo 1774/99

Číslo rozhodnutí: 4

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Usnesení

Hesla: Výkon rozhodnutí

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Oprávněný navrhl, aby soud nařídil podle vykonatelného rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 26. 9. 1997 ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 1998 k uspokojení jeho pohledávky ve výši 595 189 Kč se 17% úrokem od 1. 9. 1998 do zaplacení výkon rozhodnutí „přikázáním pohledávky oprávněného v částce 595 189 Kč z účtu povinného K. K., vedeného u K. banky, a. s., na jméno R. K. u pobočky v P. – 7“. Návrh zdůvodnil tím, že na pohledávku přiznanou mu výše uvedenými rozhodnutími povinný dosud nic nezaplatil, že oprávněný vzhledem k „protipohledávce“ požaduje v tomto řízení pouze vymožení částky 595 189 Kč a že povinný má účet v K. bance, a. s., pobočce v P. – 7, který je evidován na manželku povinného R. K. a na kterém jsou uloženy finanční prostředky patřící do společného jmění manželů.

O b v o d n í s o u d pro Prahu 7 usnesením ze dne 8. 9. 1998 nařídil „podle pravomocného a vykonatelného rozhodnutí – rozsudku Obvodního soudu pro Prahu 7 ze dne 26. 9. 1997, ve spojení s

rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 12. 2. 1998, k uspokojení pohledávky oprávněného v částce Kč 595 189 se 17% úroky od 1. 9. 1998 do zaplacení a nákladů návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí Kč 15 828 výkon rozhodnutí odepsáním uplatněné pohledávky z účtu u peněžního ústavu: K. banka, a. s., pobočka v P. – 7, vedeného na jméno R. K., bytem P. – 7, D. ul. (manželka povinného)"; tomuto peněžnímu ústavu mimo jiné přikázal odepsat z účtu manželky povinného uplatněnou pohledávku s příslušenstvím. Při rozhodování o nařízení výkonu rozhodnutí soud prvního stupně vycházel z předpokladu, že „jak závazek povinného, tak i finanční prostředky" uložené na označeném účtu, patří do společného jmění povinného a jeho manželky R. K., a dovodil, že jsou splněny všechny předpoklady k nařízení výkonu rozhodnutí.

K odvolání povinného M ě s t s k ý s o u d v Praze usnesením ze dne 30. 11. 1998 usnesení soudu prvního stupně změnil tak, že se návrh na výkon rozhodnutí zamítá a že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení, a rozhodl, že oprávněný je povinen zaplatit povinnému na náhradě nákladů odvolacího řízení 15 828 Kč k rukám advokáta JUDr. V. K. Dospěl k závěru, že ustanovení § 255 odst. 2 o.s.ř. „nedopadá na exekuci přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu (§ 303 a násl. o.s.ř.)", neboť tímto výkonem rozhodnutí je postihován nárok (pohledávka) na výplatu peněžní částky, který (kterou) má povinný vůči peněžnímu ústavu, a tento nárok (pohledávka) není věcí a nemůže být předmětem vlastnického práva; nelze tedy výkon rozhodnutí vést na oprávněným označený účet jen proto, že je to účet manželky povinného. Odvolací soud dále přihlédl k tomu, že účet u K. banky, a. s., vedený na jméno R. K., vznikl tak, že manželka povinného uzavřela s K. bankou, a. s., smlouvu o běžném účtu a že podle této smlouvy svěřila bance na něm evidované peněžní prostředky. Právo nakládat s peněžními prostředky na účtu, které spočívá „v obligačním nároku R. K. na vyplacení částky evidované na účtu nebo v provedení platby dle jí podaného příkazu", nemá nic společného s tím, kdo je vlastníkem bance svěřených peněžních prostředků. Protože postavení manžela povinného je ustanovením § 255 odst. 2 o.s.ř. vymezeno jen z procesního hlediska a protože se manžel povinného nestává účastníkem řízení o výkon rozhodnutí v okamžiku, kdy by bylo bez jakýchkoli pochybností prokázáno, že věc postižená výkonem rozhodnutí tvoří masu společného jmění, ale až tehdy, kdy je to mezi účastníky nesporné nebo kdy to povinný nebo jeho manžel tvrdí (a k tomu v posuzovaném případě „nedošlo"), nemůže být ani z tohoto hlediska návrh na výkon rozhodnutí důvodný.

Proti tomuto usnesení odvolacího soudu podal oprávněný dovolání. Namítá, že odvolání povinného proti usnesení soudu prvního stupně, v němž namítal překážku litispendence, není „evidentně důvodné, a že k odvolání manželky povinného neměl přihlížet, neboť jednak není účastnicí řízení, jednak uvádí nepravdivé údaje o tom, že by na účtě byly prostředky dětí". Odvolací soud se měl podle názoru dovolatele „striktně držet písemných návrhů v řízení učiněných a argumentace tam obsažené". Povinný nenamítal, že by na účtě jeho manželky byly jiné prostředky, než jeho výlučné prostředky; pokud si odvolací soud chtěl v této věci opatřit důkazy, měl nařídit jednání. Odvolací soud však nesprávně, bez změny skutkového základu, učinil skutkové závěry nepodložené návrhy účastníků a nesprávně dovodil, že není možné vést výkon rozhodnutí z účtu u peněžního ústavu, znějícího na manželku povinného, na kterém jsou uloženy finanční prostředky povinného; na účtu manželky povinného jsou tyto finanční prostředky jen proto, že se povinný domnívá, že tímto způsobem znemožní uspokojení vymáhaného nároku. Dovolatel navrhl, aby dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a aby mu věc vrátil k dalšímu řízení.

Povinný navrhl, aby dovolání bylo zamítnuto. Uvedl, že finanční prostředky uložené na účtě, na který je veden výkon rozhodnutí, skutečně náleží pouze jeho manželce.

N e j v y š š í s o u d jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o.s.ř. a že jde o usnesení, proti kterému je dovolání přípustné podle ustanovení § 238a odst. 1 písm. a) o.s.ř., přezkoumal napadené usnesení ve smyslu ustanovení § 242 o.s.ř. bez jednání (§ 243 a odst. 1, věta

první, o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání není opodstatněné. Proto je zamítl.

Z odůvodnění:

Nesplní-li povinný dobrovolně, co mu ukládá vykonatelné rozhodnutí, může oprávněný podat návrh na soudní výkon rozhodnutí (§ 251 o.s.ř.).

Výkon rozhodnutí ukládajícího zaplacení peněžité částky lze mimo jiné provést přikázáním pohledávky povinného (srov. § 258 odst.1 o.s.ř.).

Pohledávky, které má povinný za svými dlužníky, se pro účely výkonu rozhodnutí rozlišují na pohledávky z účtu u peněžního ústavu, na jiné peněžité pohledávky a na jiná majetková práva, která jsou převoditelná, nejsou peněžitou pohledávkou a nepřísluší jen povinnému osobně (viz hlavu třetí šesté části o.s.ř.). Postižení pohledávky z účtu u peněžního ústavu výkonem rozhodnutí upravují ustanovení § 303 až 311 o.s.ř.

Podle ustanovení § 303 odst. 1 o.s.ř. výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u tuzemského peněžního ústavu (tj. banky, pobočky zahraniční banky a spořitelního a úvěrního družstva) se provede jejím odepsáním z účtu do výše přisouzené pohledávky s příslušenstvím.

Podle ustanovení § 305 o.s.ř. k návrhu oprávněného soud rozhodne o nařízení výkonu usnesením, ve kterém

> a) přikáže peněžnímu ústavu, aby po tom, co mu bude doručeno usnesení o nařízení výkonu rozhodnutí, zablokoval peněžní prostředky na účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství,
>
> b) přikáže peněžnímu ústavu, aby po tom, co mu bude doručeno vyrozumění, že nařízení výkonu rozhodnutí nabylo právní moci, odepsal peněžní prostředky z účtu povinného až do výše vymáhané pohledávky a jejího příslušenství a vyplatil je oprávněnému,
>
> c) zakáže povinnému, aby po tom, co mu bude doručeno nařízení výkonu rozhodnutí, nakládal s peněžními prostředky na účtu až do výše vykonatelné pohledávky a jejího příslušenství.

Předmětem výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu je – jak vyplývá z výše citovaných ustanovení § 303 odst.1 a § 305 o.s.ř. – pohledávka, kterou má povinný z účtu vůči peněžnímu ústavu, jenž pro něj zřídil účet.

S názorem dovolatele, že pro nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu je rozhodné, zda peněžní prostředky uložené na účtě patří povinnému, a že tento výkon rozhodnutí lze vést i na účet manžela povinného, jsou-li na něm uloženy peněžní prostředky povinného, dovolací soud nesouhlasí.

Účet zřizuje peněžní ústav pro jeho majitele zpravidla na základě smlouvy o běžném účtu (srov. § 708 až 715 obch. zák.) nebo na základě smlouvy o vkladovém účtu (srov. § 716 až 719 obch. zák.). Uzavřením smlouvy vzniká mezi peněžním ústavem a majitelem účtu dvoustranný závazkový právní vztah, který je mimo jiné charakterizován tím, že peněžní ústav je povinen přijímat na účet peněžité vklady nebo platby uskutečněné ve prospěch majitele účtu a ze zůstatku účtu platit úroky, že majitel vkladového účtu je povinen vložit na účet peněžní prostředky a přenechat jejich využití peněžnímu ústavu, že peněžní ústav je povinen podle písemného příkazu majitele běžného účtu nebo při splnění podmínek stanovených ve smlouvě mu vyplatit požadovanou částku nebo uskutečnit jeho jménem platby jím určeným osobám, že peněžní ústav je povinen po uplynutí sjednané doby nebo po účinnosti výpovědi vyplatit majiteli vkladového účtu uvolněné peněžní prostředky a že peněžní ústav

je povinen po zániku smlouvy vyplatit majiteli účtu zůstatek účtu.

Obchodní zákoník (zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů) používá v ustanoveních § 708 a násl. termín „majitel účtu“, i když účet sám o sobě nemá majetkovou hodnotu a peněžní prostředky na něm uložené jsou v majetku peněžního ústavu. Za „majitele účtu“ je třeba z pohledu ustanovení obchodního zákoníku o běžném a vkladovém účtu považovat osobu, pro kterou peněžní ústav zřídil na základě smlouvy účet.

Na základě smlouvy o běžném nebo vkladovém účtu je peněžní ústav povinen přijmout na účet peněžité vklady učiněné majitelem účtu nebo platby uskutečněné v jeho prospěch bez zřetele k tomu, kdo je majitelem peněžních prostředků, které se tímto způsobem na účet ukládají. Při provádění výplat z účtu se peněžní ústav řídí pokyny (event. písemnými příkazy) majitele účtu; skutečnost, kdo byl majitelem peněžních prostředků uložených na účtě, tu opět není významná.

Oprávnění (nároky) majitele účtu, spočívající – obecně vzato – v tom, aby mu nebo jím určeným osobám byly na jeho žádost nebo písemný příkaz, popřípadě při splnění sjednaných podmínek, vyplaceny peněžní prostředky z účtu nebo zůstatek účtu, představuje „pohledávku z účtu u peněžního ústavu“, kterou lze postihnout výkonem rozhodnutí podle ustanovení § 303 až § 311 o.s.ř. Nařízením výkonu rozhodnutí soud vstupuje do závazkového právního vztahu mezi majitelem účtu a peněžním ústavem; k uspokojení vymáhané peněžité pohledávky oprávněného totiž přikazuje oprávněnému, a to způsobem, uvedeným v ustanovení § 305 o.s.ř., až do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím uvedenou pohledávku majitele účtu z jeho účtu u peněžního stavu. Tímto přikázáním pohledávky z účtu majitel účtu pozbývá svoji pohledávku z účtu až do výše vymáhané pohledávky s příslušenstvím a peněžní ústav ji vyplatí oprávněnému jako osobě, která přikázáním pohledávky majitele účtu získala právo uspokojit se z peněžních prostředků uložených na jeho účtu.

Vzhledem k tomu, že výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu se týká pohledávky, kterou má majitel účtu na základě smlouvy o účtu vůči peněžnímu ústavu, vyplývá z výše uvedeného mimo jiné to, že je zcela nerozhodné, čí byly peněžní prostředky, které byly na účet uloženy (s výhradou účelově určených prostředků – § 310 o.s.ř.). Podstatná z tohoto hlediska je jedině skutečnost, kdo je majitelem účtu, neboť jedině on má pohledávku z účtu u peněžního ústavu, kterou lze postihnout výkonem rozhodnutí podle ustanovení § 303 až § 311 o.s.ř.

Uvedené platí i v případě, že peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů byly uloženy na účet, jehož majitelem je jeden z manželů.

Jsou-li nařízeným výkonem rozhodnutí postiženy věci ve společném jmění manželů, je účastníkem řízení, pokud jde o tyto věci, i manžel povinného (srov. § 255 odst.2 o.s.ř. a čl. VIII bod 2, větu třetí, zákona č. 91/1998 Sb.).

Předmětem výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu není – jak uvedeno výše – věc (a ani jiný majetek), ale nárok majitele účtu na výplatu peněžních prostředků z účtu (pohledávka z účtu). Protože společné jmění manželů může tvořit majetek, a to jen majetek již nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství (srov. § 143 odst.1 písm. a/ obč. zák.), není pohledávka z účtu, jehož majitelem je jeden z manželů, součástí společného jmění; do společného jmění mohou patřit jen peněžní prostředky z účtu již vybrané (peněžním ústavem vyplacené jednomu z manželů – majiteli účtu podle jeho pokynu). Manžel povinného tedy nemůže být považován za účastníka řízení o výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu (obdobně ve vztahu k nároku na mzdu, srov. rozhodnutí Krajského soudu v Brně ze dne 29. 9. 1965, sp. zn. 8 Co 558/65, uveřejněné pod č. 8 ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek, ročník 1966). Ustanovení § 255 odst. 2 o.s.ř. navíc odpovídá pouze na otázku, kdy (za jakých okolností) se manžel povinného stává účastníkem řízení, zatímco otázka, čí účet může být postižen výkonem rozhodnutí

přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu, je řešena v ustanovení § 305 o.s.ř. Protože ustanovení § 255 odst. 2 o.s.ř. řeší jen otázku účastenství manžela povinného v řízení o výkon rozhodnutí, nelze z něj dovozovat (jak to naznačuje dovolatel), že by výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu mohl postihovat právo na výplatu peněžních prostředků uložených na účtu u peněžního ústavu – pohledávku z účtu, jehož majitelem je manžel povinného.

Výkon rozhodnutí může být nařízen a proveden – jak vyplývá zejména z ustanovení § 251 a § 261 o.s.ř. – jen proti tomu, kdo je, podle k výkonu navrženého rozhodnutí, popřípadě jiné listiny podle zákona způsobilé k soudnímu výkonu rozhodnutí, povinnou osobou. V případě, že povinná osoba není majitelem účtu a nemá tedy ani pohledávku z účtu, jejíhož přikázání se oprávněný v návrhu na nařízení výkonu rozhodnutí domáhá, není možné výkon rozhodnutí přikázáním této pohledávky z účtu nařídit a ani provést (byl-li přesto nesprávně nařízen), i kdyby peněžní prostředky, které jsou na účtě uloženy, patřily před vložením na účet povinnému, popřípadě by patřily do společného jmění povinného a jeho manžela.

Nejvyšší soud z uvedených důvodů dospěl k závěru, že výkon rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu u peněžního ústavu podle ustanovení § 303 a násl. o.s.ř. může být nařízen a proveden jen u pohledávky z účtu, jehož majitelem je povinný. Jiná pohledávka z účtu není způsobilým předmětem tohoto výkonu rozhodnutí, i kdyby na účet byly vloženy peněžní prostředky povinného, případně peněžní prostředky patřící do společného jmění manželů (povinného a majitele účtu).

Uvedený závěr ovšem nelze vykládat tak, že by tyto peněžní prostředky vůbec nebylo možné postihnout cestou výkonu rozhodnutí. V závislosti na tom, z jakého právního titulu byly na účet uloženy, se oprávněný může domáhat vůči majiteli účtu (jako poddlužníku) nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním tzv. jiné peněžité pohledávky povinného (§ 312 a násl. o.s.ř.), popřípadě postižením tzv. jiného majetkového práva povinného (§ 320 o.s.ř.); předmětem výkonu rozhodnutí by tu byla pohledávka povinného nebo jeho jiné majetkové právo, na základě kterého má vůči majiteli účtu právo na prostředky vložené na účet.

V posuzovaném případě se oprávněný domáhal nařízení výkonu rozhodnutí přikázáním pohledávky z účtu, jehož majitelkou je manželka povinného R. K.

Protože bez ohledu na to, zda na tento účet byly vloženy peněžní prostředky výlučně patřící povinnému nebo peněžní prostředky patřící do společného jmění povinného a jeho manželky, není možné nařídit a ani provést výkon rozhodnutí přikázáním této pohledávky z účtu, dospěl odvolací soud ke správnému závěru, že návrh oprávněného musí být zamítnut.

Protože usnesení odvolacího soudu je z hlediska uplatněného dovolacího důvodu správné a protože nebylo zjištěno (a ani dovolatelem tvrzeno), že by bylo postiženo vadou uvedenou v ustanovení § 237 odst. 1 o.s.ř., nebo jinou vadou, která by mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, Nejvyšší soud dovolání oprávněného podle ustanovení § 243b odst. 1, části věty před středníkem, o.s.ř. zamítl.